

## verslag holenbroeders 1985 en 1986

Jan Glas.

Als voorheen zijn in 1985 en 1986 de nestkasten in een aantal gebieden gecontroleerd.

De broedresultaten van onze kerkuilen in 1986 zijn nog niet binnen, deze komen in een volgend verslag.

Problemen zijn er met de bezetting van enkele gebieden. Vanwege andere prioriteiten van de IVN vogelwerkgroep blijft het nestkastenwerk in het Midwolderbos erbij.

Na enkele succesvolle jaren met leuke gegevens stopt ook het onderzoek in de Hortus.

### Wie wil dit opnemen?

Ik zou het zeer op prijs stellen als vogelaars die gegevens hebben van half-holenbroeders, b.v. Steenuilen, ze aan mij wilden verstrekken.

In tabel 1 zijn de gegevens van 1985 samengevat, in tabel 2 die van 1986.

Tabel 1. Gemiddeld aantal eieren of jongen per kast (aantal bezette kasten) in 1985.

|                      | 1         | 2        | 3        | 4         | 5        |
|----------------------|-----------|----------|----------|-----------|----------|
| Torenavalk           | 6 ( 1)    |          |          |           |          |
| Roodborst            | ? ( 1)    |          |          |           |          |
| Koolmees             | 7.7 (11)  | 9.3 (15) | 9 ( 2)   | 8.6 ( 9)  | 7.3 (10) |
| Pimpelmees           | 10.3 ( 7) | 9.4 ( 8) | 8.6 (10) | 11.0 ( 6) | 9.0 ( 7) |
| Zw. Roodst.          |           | 2 ( 1)   |          |           |          |
| Ringmus              |           |          | 4 ( 1)   |           |          |
| Spreeuw              |           |          |          | 4 ( 1)    | 4.8 ( 6) |
| Kauw                 | 3.6 ( 5)  |          |          | 3 ( 2)    |          |
| Holenduif            |           |          |          |           | 2 ( 2)   |
| Zwarte Mees          |           |          |          |           | 8 ( 2)   |
| Totaal aantal kasten | 32        | 32       | 20       | 41        | 50       |
| waarvan bezet        | 79%       | 75%      | 65%      | 59%       | 50%      |

### OVERZICHT GEBIEDEN

| Gebied                                       | controle datum                         | uitgevoerd door                           |
|----------------------------------------------|----------------------------------------|-------------------------------------------|
| 1 Meerwijck Hoogezand<br>200 ha bosplantsoen | 1 juni                                 | L.B. Scholtens en<br>G. Veenstra          |
| 2 Slochterbos 30 ha loofbos                  | 30 mei                                 | K.Koning en J.Glas                        |
| 3 Ekenstein wandelpark                       | 3 juni                                 | J.Hoving en<br>rangers WNF                |
| 4 Friescheveen landgoed                      | 4 juni                                 | J. Sikkens                                |
| 5 Hortus "De Wolf"<br>botanische tuin        | 5x in de periode<br>17 april - 19 juni | A.Bult, E.v.d.Zee<br>P.Bult, L.Groenewold |

Opmerkingen bij het overzicht van 1985:

#### Gebied 1

Uit een Torenavalkenkast waren op een gegeven moment de twee jongen verdwenen, van dit legsel zijn vier eieren niet uitgekomen. Een andere valkenkast is vermoedelijk verstoord tijdens de balts (het is raadzaam de

kasten te beschermen door vet/prikeldraad rond de paal/boom aan te brengen). De Roodborst had een nestje gemaakt in een spreeuwenkast, resultaat niet bekend. Van de vijf paar Kauwtjes hebben drie gebroed in bosuil/ransuil-kast en twee paar in een torenvalkkast.

## Gebied 2.

Een kastje voor boomkruipers hangend bij de borg, werd bewoond door een familie Zwarte Roodstaart. Wespen waren aanwezig in één kast. Drie nestjes waren nog in aanbouw, soort niet bekend. Op 3 juli opnieuw een aantal kastjes gecontroleerd op een tweede broedsel. Van 17 kastjes waren er 3 bezet door Koolmezen met 19 jongen en 3 kastjes met 25 jonge Pimpels. Het bezettingspercentage was 35%.

## Gebied 3.

De kastjes van Tuikwerderrak zijn verplaatst naar het landgoed Ekenstein vanwege veelvuldige vernielingen op eerstgenoemde plaats. De verhouding Koolmees 2x tot Pimpelmees 10x is merkwaardig. Het ligt in de bedoeling op Ekenstein wat meer variatie in het nestkasten-bestand aan te brengen. Tijdens de controle werden 4 vergiftigde roeken gevonden (parathion, CDI.).

## Gebied 4.

In de tabel staat één Spreeuwenbroedsel vermeld, drie kasten met spreeuwen waren echter al uitgevlogen. Een Winterkoning had een nest (speelnest?) gemaakt in een sup. selectieve nestkastje.

## Gebied 5.

Van de Hortus kreeg ik weer een uitgebreid verslag van 7 pagina's (voor belangstellenden te leen). Enkele passages heb ik hieruit overgenomen. pag.1: Er zijn echter weer enkele kasten bijgeplaatst, waaronder twee zwartemeeskasten, deze kasten zijn ongeveer op 30 cm hoogte opgehangen. Twee pimpelmeeskastjes zijn gevuld met houtsnippers om de matkoppen ook een kans te geven. In de paardekoppenschuur is een uilenbord gemaakt en er is nog een steenuilenpijp en ransuilenhorst geplaatst.

pag.5: In 1985 was er maar één, waarschijnlijk mislukt, tweede legsel van een koolmees.

pag.6: Een leuk bijkomend resultaat van het schoonmaken van nestkasten in de herfst is te ontdekken, dat verschillende nestkasten als winterverblijfplaats worden gebruikt door bosmuizen. Deze kasten werden door de bosmuizen gevuld met droge bladeren en het nestje zelf was bekleed met paardehaar. Een voedselvoorraadje, in de vorm van eikels en hazelnoten, was meestal ook aanwezig.

Losse waarnemingen van broedplaatsen half/holenbroeders in 1985.

## Gekraagde Roodstaart:

nest onder een kapschuur tussen pannenen en dakleer te Slochteren.

## Zwarte Roodstaart:

nest binnenin een oud schuurtje te Hellum

## Grote Bonte Specht:

nest in een oude eik op 1 meter van de grond te Slochteren.

## Grauwe Vliegenvanger:

nest tussen vuurdoorn te Hellum, te Noordbroek nest in een vliegenvangerkastje, te Overschild 1x in een oude bloempot en 1x in een oude wilg.

## Witte Kwikstaart:

bij het Schildmeer in een botenhuis, bij Aldel tussen aluminium broodjes en in Hellum onder een kapotte dakpan.

Kerkuilen 1985 verzameld door Wim Weyman, Winsum.

| Aantal jongen   | Broedplaats             |
|-----------------|-------------------------|
| West-Groningen  |                         |
| 2               | nestkast                |
| 4 eieren        | nok van boerderij 1)    |
| 2               | nestkast                |
| 4               | nestkast                |
| 3               | nestkast 2)             |
| 4               | uilenbord               |
| Noord-Groningen |                         |
| 1               | tussen dakbedekking     |
| Oost-Groningen  |                         |
| 5               | nestkast 3)             |
| 4               | uilenbord               |
| 2               | tussen balen oud papier |
| 5               | nestkast                |

-----

32 jongen grootgeworden, gem. 3.2; vorig jaar 53, gem. 3.3.

Bijzonderheden: 1) broedsel waarschijnlijk verstoord door schilders  
 2) twee broedsels, resp. 2 en 1 jong uitgevlogen  
 3) 1e controle: pas uitgekomen, 2e controle: tijdens het ringen nog 3 (bijna volwassen) jongen aanwezig. In de kast lagen als voedselvoorraad 5 huismussen, geen enkele muis, slecht muizenjaar.

In totaal in 1985 10 succesvolle broedpogingen, waarvan 1 verstoord en 2 broedpogingen zonder succes.

Steenuil (enkele losse waarnemingen) 2 broedparen te Overschild hadden vermoedelijk ieder 1 jong.

Tabel 2. Gemiddeld aantal eieren of jongen per kast (aantal bezette kasten in 1986)

|                      | 1        | 2        | 3        | 4       | 5        |
|----------------------|----------|----------|----------|---------|----------|
| Torenvalk            | 4 (1)    |          |          | 4 (1)   |          |
| Bonte Vl.v.          |          | 6 (1)    |          | 7 (1)   |          |
| Koolmees             | 8.4 (14) | 8.6 (12) | 9.0 (2)  | 6.9 (7) | 7.6 (10) |
| Pimpelmees           | 8.2 (5)  | 10.0 (6) | 10.5 (2) | 4.7 (3) | 10.3 (4) |
| Ringmus              |          |          | 4 (1)    |         |          |
| Spreeuw              |          |          |          | 3 (1)   | 5.7 (6)  |
| Kauw                 | 2.6 (5)  |          |          | 2.5 (2) |          |
| Holenduif            |          |          |          |         | 2 (1)    |
| Zwarte Mees          |          |          |          |         | 8.5 (2)  |
| Totaal aantal kasten | 32       | 30       | 20       | 43      | 50       |
| waarvan bezet        | 75%      | 64%      | 25%      | 54%     | 46%      |

#### OVERZICHT GEBIEDEN

| Gebied                                       | controle datum                       | uitgevoerd door                           |
|----------------------------------------------|--------------------------------------|-------------------------------------------|
| 1 Meerwijck Hoogezand<br>200 ha bosplantsoen | 7 juni                               | L.B. Scholtens en<br>A. Veenstra          |
| 2 Slochterbos 30 ha loofbos                  | 1 juni                               | J.Hoving en J.Glas                        |
| 3 Ekenstein wandelpark                       | 10 juni                              | J.Hoving en mensen<br>werkvzs.Fivelingo   |
| 4 Friescheveen landgoed                      | 7 juni                               | J. Sikkens                                |
| 5 Hortus "De Wolf"<br>botanische tuin        | 5x in de periode<br>april, mei, juni | A.Bult, E.v.d.Zee<br>P.Bult, L.Groenewold |

Opmerkingen bij overzicht nestkast-controles in 1986:

#### Gebied 1.

Eén kastje was bezet door werpen en in een ander kastje bevonden zich 8 juv. Koolmezen en 2 juv. Pimpelmezen. In de tabel staat het vermeld als zijnde een nest Koolmezen.

#### Gebied 2.

Uit een kastje was de bodem gedrukt, het nest met eitjes lag op de grond. Sinds enkele jaren was de Bonte

Vliegenvanger weer aanwezig. Opvallend veel wespen, 4 kastjes waren hiermee bezet.

#### Gebied 3.

Op 10 juni was kast nr. 3 leeg, op 29 juli (2e controle) bewoond door wespen. Een vliegenvanger-kastje bleek op 29 juli bewoond te zijn geweest door Ringmussen.

Voor het lage bezettingspercentage is geen duidelijke verklaring. Misschien is het verstandig om het dode hout niet meer uit het park te verwijderen. Nu wordt er een schakel

uit het eco-systeem gehaald, met nadelige gevolgen voor het voedselaanbod.

#### Gebied 4.

Uit een spechtenkast waren door een Ekster de jongen van een Spreeuwenpaar geroofd (is dit wel een goed woord?). Drie kastjes met mezen waren al uitgevlogen, soort niet bekend en staan dus niet in de tabel vermeld. In een mini-kastje werden 6 dode Pimpelmeesjes aangetroffen. Ook waren er al 4 broedsels van de Spreeuw uitgevlogen, deze staan niet in de tabel. Twee Spreeuwen hebben een spechtenkast, en twee een kast voor Gekraagde Roodstaartjes gebruikt.

#### Gebied 5.

De Zwarte Mezen hebben niet gebroed in de voor hen op 30 cm van de grond opgehangen kastjes, maar in een kool- en pimpelmezenkast. Ook in 1985 was dit het geval. Verder geen bijzonderheden. De gegevens van Hortus zijn mij telefonisch verstrekt.

Tabel 2. De uitkomst- en uitvliegpercentages van het 1ste legsel in de Hortus.

|            | Uitkomst % | Uitvlieg % |
|------------|------------|------------|
| Pimpelmees | 97.6       | 97.6       |
| Koolmees   | 88.2       | 76.3       |
| Spreeuw    | 73.5       | 41.2       |
| Holenduif  | 0          | 0          |
| Zw. Mees   | 100.0      | 52.9       |

Losse waarnemingen van broedplaatsen half-holenbroeders uit 1986:

#### Torenvalk:

in een nis in de toren van Noordbroek, vijf jongen zijn uitgevlogen. Zwarte Roodstaart:

tussen dakbedekking van een boerderij te Luddeweer en in een oud schuurtje te Hellum

#### Witte Kwikstaart:

onder overhangende ruigte in een slootwal te Luddeweer. In Hellum op drie plaatsen onder Oud-Hollandse pannen.

Onder een overkapping van een informatiebord in het Lauwersmeer.

#### Grauwe Vliegenvanger:

nest tussen klimop op een dak te Overschild. Tijdens het broeden

heeft de eigenaar van de boerderij het nest voorzien van een dakje van golfplaat, dit om het binnenstromen van regenwater te voorkomen.

#### Gekraagde Roodstaart:

onder dezelfde overkapping in het Lauwersmeer, nest verstoord.

In Slochteren tussen aardappelkisten op een wagen, onder een kapschuur. De boer had de wagen in een schuur geplaatst, na het vinden van de jonge vogels is de wagen op zijn oude plaats teruggezet.

Belevenissen met Gekraagde Roodstaartjes aan de Kappershuttenweg nr. 11.

Tot mijn grote vreugde arriveerde begin mei bij ons in de tuin een stel Gekraagde Roodstaartjes. Wij hebben een vogelbosje bij huis, met aan één kant tien hoogstam-vruchtbomen, staande op een grasveld. De vogels waren aan het fourageren in de overgangszone. Snel heb ik een aantal kastjes gemaakt (zie afbeelding en verslag van 1984) en ze op een naar mijn mening gunstige plaats gehangen. Geen succes, het ♀ Roodstaart had inmiddels eitjes gelegd in een oud kastje (parkietenblok) bij onze achterburen (1). Tijdens het broeden zat het ♂ vaak te zingen bij onze voorburen (2) op een bonenstok. De afstand tot zowel 1 als 2 bedraagt ongeveer 200 meter.

Tijdens het broeden bij 1, was er ook een ♀ bij 2 bezig met nestbouw in een oud nestkastje. Dus er waren twee ♀♀ met vermoedelijk één ♂, een vorm van veelwijverij?

Op 12 juni zijn de jongen bij 1) uitgevlogen, de resultaten bij 2) zijn mij niet bekend. Ondertussen had ik thuis een bloempot aan een muur gehangen, vlak onder de goot op 2.5 meter hoogte. Op 22 juni lagen er 4 eitjes in en 6 juli zaten er 5 jonge Gekraagde Roodstaartjes bij ons in de bloempot.

Vanaf het terras was prachtig te zien wat de oudervogels aansleepten voor hun kroost, o.a. rupsen, grote langpootmuggen en zelfs kleine vlin-  
ders.

Een zomer om niet te vergeten.

Jan Glas, Kappershuttenweg 11, 9627 TD Hellum, tel.05983-1846.